

W y r o k

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sąd Najwyższy na sesji wyjazdowej w Krakowie, w składzie:

Przewodniczący Sędzia S.N. J.Potępa,

Sędziowie S.N. Dr.J.Zembaty /sprawozd./

E.Stodolak,

przy udziale Prokuratora S.N. J.Jasińskiego

i asesora sąd. A.Bagińskiej jako protokolanta,

na rozprawie kasacyjnej dnia 20 października 1948 r. w sprawie

W y l e ż a ł k a Emanuela, A n g s t m a n n a Alberta

i Hugona D r a b i k a - - - - -

oskarżonych z art.2 i 4 dekretu z dnia 31.VIII.1944 r. /Dz.U.

R.P.Nr.69 poz.377/46/ i art. 1 dekretu z 28.VI.1946 r./Dz.U.R.P.

Nr.41 poz.237/46/ - - - - -

po rozpoznaniu kasacji oskarżonych: Emanuela Wyleżałka, Alberta

Angstmanna i Hugona Drabika od wyroku Sądu Okręgowego w Wadowi-

cach z dnia 14 maja 1948 r.V K 112/48 - - - - -

na mocy art.517, 518, 529 i 532 k.p.k.:

a/ kwalifikację prawną czynu przypisanego oskarżonym:

Emanuelowi Wyleżałkowi, Franciszkowi Swachowi, Hugo-

nowi Drabikowi, Albertowi Angstmannowi i Charlocie

Ebert - w ust. I. sentencji zaskarżonego wyroku na art. 4 § 1 i 2 lit. a/ dekretu z dnia 31. VIII. 1944 r. /Dz. U. R. P. Nr. 69 poz. 377/46/ p o p r a w i a ;

b/ zaskarżony wyrok w orzeczeniu o karach pojętych co do wyżej wymienionych oskarżonych, a odnośnie oskarżonego Emanuela Wyleżałka także w orzeczeniu o karze łącznej - u c h y l a i sprawę do ponownego rozpoznania w uchylonym zakresie temuż Sądowi p r z e k a z u j e ;
c/ poza tym kasacje oskarżonych o d d a l a .

U Z A S A D N I E N I E .

W sprawie niniejszej założyli kasacje oskarżenia: Emanuel Wyleżałek, Albert Angstmann i Hugo Drabig.

I. Wszyscy oskarżeni zarzucili naruszenie art. 4 dekretu z 31. VIII. 1944 r. przez skazanie ich z tego przepisu mimo, że zostali przymusowo wcieleni do sztafet ochronnych, a to: Wyleżałek i Drabig do "Waffen SS", zaś Angstmann do "Totenkopfverbände" i stąd zostali przydzieleni do obozu koncentracyjnego w Oświęcimie celem pełnienia: Wyleżałek i Angstmann obowiązków strażników obozowych, zaś Drabig obowiązków podoficera żywnościowego, niemającego żadnej styczności z więźniami obozowymi; Angstmann należał wprawdzie do niemieckiej narodowo-socjalistycznej partii robotniczej, jednak nie sprawował w niej żadnego stanowiska kierowniczego, - a żadnym z oskarżonych nie dopuścił się zbrodni wojennych lub zbrodni przeciw ludzkości.

II. Oskarżony Emanuel Wyleżałek zarzucił nadto naruszenie

1/ art.4 dekretu z 28.VI.1946 r. i niewskazanych cyfrowo art.360 i 379 k.p.k. przez nieuwzględnienie, że oskarżony:

- a/ pochodził z Górnego Śląska, gdzie władze niemieckie stosowały powszechny przymus w zakresie zgłaszania przynależności do narodowości niemieckiej,
- b/ pełniąc służbę wartowniczą w czasie ewakuacji obozu oświęcimskiego do Rzeszy Niemieckiej udzielał więźniom pomocy z narażeniem życia i wolności;

2/ art.2 dekretu z 31.VIII.1944 r. w związku z art 379 k.p.k. przez ustalenie, że oskarżony obwiniał przed niemiecką tajną policją państwową Marię Sapała o pisanie i rozpowszechnianie polskich piosenek patriotycznych, - jakkolwiek odnośni świadkowie wyrazili jedynie podejrzenie, że uczynił to oskarżony;

3/ art.332 k.p.k. przez odrzućenie wniosku oskarżonego o przesłuchanie świadków: J.Handzla, N.Pisuli, N.Tomali, M.Kasprzyka, St.Kurkiewicza, M.Wieczorkowej i P.Wyleżałka, powołanych na stwierdzenie zachowania przez oskarżonego polskiej odrębności narodowej, pomagania więźniom obozowym w czasie transportu ich z Oświęcimia do Rzeszy, a ostatni świadek na stwierdzenie okoliczności, że nie oskarżony doniósł "gestapo" o piosenkach pisanych i rozpowszechnianych przez Sapałową i jej sąsiadki;

4/ art.54 k.k. i art.379 k.p.k. przez pominięcie przy wymiarze kary wyszczególnionych w kasacji okoliczności łagodzących i bezzasadne uznanie przynależności oskarżonego do narodowości polskiej, jako okoliczności obciążającej jego winę;

5/ art.58 k.k. przez zaliczenie oskarżonemu na poczet kary aresztu tymczasowego od dnia 28.5.1946 r., jakkolwiek oskarżony aresztowany został przez władze amerykańskie już w maju 1945 r.

III. Oskarżony Albert Angstmann zarzucił naruszenie:

202
1/ art.54 k.k. przez pominięcie przy wymiarze kary wyszczególnionych w kasacji okoliczności łagodzących,

2/ art.58 k.k. przez zaliczenie oskarżonemu na poczet kary aresztu tymczasowego od dnia 3.2.1947 r., jakkolwiek oskarżony został aresztowany przez władze amerykańskie już 5.5.1945 r.

IV. Oskarżony Hugo Drabig zarzucił naruszenie:

1/ art.84, 94, 286, 296, 332 k.p.k. oraz art.2 ust.2 pkt 1 lit.a/, c/ dekretu z 17.10.1946 r. poz.324 Dz.U.R.P. przez bezzasadne pozbawienie oskarżonego możliwości należytej obrony na skutek uniemożliwienia siostrze oskarżonego skomunikowania się z oskarżonym i ustanowienia mu na czas obrońcy i przez ustanowienie dla niego obrońcy z urzędu w ostatniej chwili, na skutek czego oskarżony nie miał możliwości zgłosić na czas wniosku o przesłuchanie świadków:

J.Dłużniaka, Pierstinger, K.Porowolika i H.Panicza w celu stwierdzenia okoliczności poprzednio pod I i poniżej pod

2/ streszczonych;

2/ art.360 i 379 k.p.k. przez:

a/ bezzasadne uznanie za niewiarygodne wyjaśnień oskarżonego, wyżej pod I streszczonych,

b/ nierozważenie przepisów regulaminu niemieckich sił zbrojnych, wedle których oskarżony należałby do "Waffen SS" dopiero od 20.1.1945 r.,

c/ oparcie ustaleń na zeznaniach świadka G.M.Beera, wedle których każdy strażnik obozowy pełnił służbę wartowniczą co trzeci tydzień gdzieindziej, bez rozważenia okoliczności, że oskarżony był podoficerem żywnościowym i warty nie pełnił;

3/ art.5 § 2 dekretu z 31.VIII.1944 r. przez niezastosowanie nadzwyczajnego łagodzenia kary mimo zaistnienia wyszczególnionych w kasacji okoliczności łagodzących.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

I. Według ustaleń Sądu, oskarżeni byli członkami załogi obozu koncentracyjnego w Oświęcimie.

Według ustaleń, zawartych w wyroku norymberskim, obozy koncentracyjne były instrumentem służącym władzom i organom sztafet ochronnych do popełnienia zbrodni przeciw ludzkości i zbrodni wojennych.

Jest rzeczą nie do pomyślenia, by członkowie załogi obozu koncentracyjnego w Oświęcimie nie zdawali sobie sprawy ze zbrodniczego charakteru tej instytucji.

Zarzut kasacji o wcieleniu oskarżonych w skład tej załogi na skutek rozkazu władz niemieckich, nie ma żadnego znaczenia dla oceny winy oskarżonych z art.4 § 1, 2 lit.a/ dekretu z 31.VIII. 1944 r. wobec nieudowodnienia przez oskarżonych, że wcielenie było przymusowe /por.O.S.N.w składzie 7-miu sędziów z dnia 15.3.1948 r. Fr K 1112/47/ .

Według sentencji zaskarżonego wyroku, Sąd ustalając czyny przypisane wymienionym oskarżonym, oraz niewnoszącym kasacji Fr.Swałowski i Ch.Ebert, nie wskazał, by uznał ich winnymi przynależności do sztafet ochronnych lub do ich części składowych, jak "Waffen SS" lub "SS Totenkopfverbände".

W związku z tym zarzuty oskarżonych, że do sztafet ochronnych zostali wcieleni przymusowo i że nie popełnili zbrodni wojennych, są bezprzedmiotowe.

Zachodzi natomiast konieczność poprawienia przyjętej przez Sąd kwalifikacji czynu przypisanego oskarżonym i określonego błędnie także jako przestępstwo z art.4 § 2 i 3 lit.b/ dekretu z 31.VIII. 1944 r.

Na zasadzie podobieństwa prawnego z art.517 k.p.k. odnosi się to także do oskarżonego Swacha i Ebertównej.

II. 1/, a/ Oskarżony Wyleżalek nie wskazał w swych wyjaśnieniach /k.72, 76 prot.rozpr.str.36/ żadnych takich okoliczności, któreby dały Sądowi podstawę do rozważenia, że oskarżonego stosowano jakiś przymus, lub groźbę prześladowania za trwanie przy swej narodowości polskiej.

Zarzut odnośny pozbawiony jest tym samym jakichkolwiek podstaw.

b/ Stwierdzony przez świadka T.Nowaka /k.15. prot.rozpr.str.13/ fakt, że oskarżony w czasie eskortowania więźniów obozowych z Oświęcimia do Rzeszy podzielił się z więźniami chlebem i parę razy przyniósł im mleko lub wodę, - stanowiły tak drobną i tak osobistą przysługę wyświadczoną bez narażenia się na możliwość jakichś poważnych represji ze strony władz niemieckich, że nie mogłyby uzasadnić zastosowania art.4 lit b/ dekretu z 28.VI.1946 r. Nierozważenie przez Sąd tych okoliczności nie uchybiało więc w niczym art. 379 § 1 k.p.k.

2/ Na podstawie zeznań świadka M.Sapałowej /k.112, prot.rozpr.str.7/ oraz świadka F.Stawinogi, F.Hutyry G.Reichel, F.Stoflik i H.Pausowej /prot.rozpr.str.8,9/, Sąd władny był bez obrazy prawideł logiki wyciągnąć wniosek, że właśnie oskarżony, obwinił Sapałową i jej sąsiadki o piosenki i rozpowszechnianie polskich piosenek patriotycznych.

3/ Według treści protokołu rozprawy /str.14/ oskarżony nie domagał się przesłuchania świadka J.Handzla, zacytowanym na zasadzie art.523 k.p.k. nie może zarzucać Sądowi obrazy przepisów o postępowaniu sądowym wskutek nieprzesłania tego świadka.

Dowód ze świadka P. Wyleżałka zaoferował oskarżony dopiero na rozprawie w dniu 13.5.1948 r. a więc po upływie terminu art. 296 k.p.k., który upływał w dniu 26.4.1948 r. Z treści wyjaśnień oskarżonego wynika, że dowód ten musiał mu być tak wcześnie znany, że miał możliwość zgłosić go na czas.

Sąd władny był wniosek ten odrzucić na zasadzie art. 332 § 2 lit. b/ k.p.k.

3/ i 4/. Pozostałe dowody powołane zostały wprawdzie na stwierdzenie okoliczności, mogących mieć wpływ tylko na treść orzeczenia o karze, niemniej zgłoszone zostały w terminie z art. 296 k.p.k. -

Bezzasadna odmowa przeprowadzenia tych dowodów i brak wskazania rozważenia przez Sąd w uzasadnieniu wyroku streszczonego wyżej pod II.1/ b/. zeznania świadka T. Nowaka, uniemożliwia sprawdzenie, czy Sąd przy wymiarze kary wziął pod rozwagę te okoliczności, które mogłyby mieć wpływ na wysokość wymiaru kary. Powoduje to konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku w tym względzie.

II.5/ i III.2/. Zaliczenie całości czy części okresu tymczasowego aresztowania na poczet kary zależy od uznania Sądu /art. 58 k.k./.

III. 1/ i IV.3/. W uzasadnieniu wymiaru kary oskarżonym A. Angstmannowi i H. Drabigowi Sąd ograniczył się do wzmianki, że kary im wymierzone uznał za odpowiednie ich przewinieniu. Ta wzmianka nie czyni zadość wymogom art. 379 § 2 k.p.k., gdyż uniemożliwia stwierdzenie, czy i co Sąd w związku z art. 54 k.k. miał w tym względzie na uwadze. Powoduje to konieczność uchylenia orzeczenia o karach wymierzonych Angstmannowi i Drabigowi, a z mocy art. 517 k.p.k. także w części dotyczącej wymiaru kary oskarżonym Swachowi i Ebertównie, którzy nie założyli kasacji, gdyż

206

te same względy, które odnoszą się do oskarżonych Angstma
i Drabiga, przemawiają za uchyleniem tej części wyroku na
ich rzecz.

IV. 1/. Oskarżony Drabig przesłuchany został po raz
pierwszy jako podejrzany w dniu 13.6.1947 r. Akt oskarże-
nia doręczono mu 13.3.1948 r. Miał on więc możliwość tak
wczesnego złożenia w Sądzie prośby o ustanowienie mu obroń-
cy z urzędu, że wnioski dowodowe mogły być złożone na czas.

Zarzuty kasacji w tym względzie są zatem pozbawione ja-
kichkolwiek podstaw.

2/.a/. Ocena wiarygodności wyjaśnienia oskarżonego
należy do dziedziny swobodnego przekonania sądu i stoi pod
ochroną art. 10 k.p.k. Słuszność merytoryczna tej oceny uchy-
la się z pod kontroli kasacyjnej.

b/,c/. Rozpatrywanie tych zarzutów jest bezprzed-
towe wobec wywodów pod I. wskazanych.

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność:

Kierownik Sekretariatu.

Sprawdzała:

Handwritten signature